

BOGANMELDELSER

K. Vedel-Petersen: Lærebog i Danmarks Statistik. 2. Udgave. G. E. C. Gads Forlag. København 1944. 575 Sider.

Mon det ikke er ret enestaaende, at en Universitetslærer, der tilmed har anden Hovedbeskæftigelse, i Løbet af sine tre første Virkeaar ikke blot udarbejder en omfangsrig ny Lærebog, men endog faar den udsendt i anden Udgave i revideret Stand? Selv om Danmarks Statistik er et Fag, hvor Lærebøger hurtigt forældes, agter Lektor Vedel-Petersen formentlig ikke at lade tredie Udgave følge lige saa hurtigt efter, og man kan saaledes gaa ud fra, at der nu er tilvejebragt et forholdsvis varigt Grundlag for Undervisningen i Faget ved de to Universiteter.

I flere Henseender er den nye Udgave bedre egnet hertil end Bogen i sin oprindelige Skikkelse. En Del Fejl og Unøjagtigheder er rettet, Tabelopstillingen forbedret og mindre værdifulde Detailler eller Synspunkter gledet ud til Fordel for nyt Stof, der ikke blot betyder en Ajourføring, men ogsaa en Afrunding af Fremstillingen. Bogen er hermed blevet en baade indholdsrig og paalidelig Fører i den danske Samfundsstatistik, af haandterligt Format og som Helhed velskrevet. Enkelte formelle Indvendinger kan endnu rettes mod den. Man kan saaledes diskutere, om det er pædagogisk rigtigt at lade Teksten optage de vigtigere Tal fra Tabellerne. Risikerer man ikke, at Læserne derved vænnes af med selv at studere Bogens Tabeller? Den bedste Løsning af Problemet var maaske at indskrænke Tabellernes Antal meget stærkt og i Stedet benytte Statistisk Aarbog desto mere ved Undervisningen. En saadan Tendens i Retning af færre Tabeller spores iøvrigt i den nye Udgave.

Stoffets Ordning er i sine Hovedtræk klar og let at følge, men i enkelte Underafsnit kan det knibe lidt med Overskueligheden (f. Eks. Mønter, Boliger). Bogens Grundplan afviger ikke væsentligt fra den Norm, der synes at være gældende for alle Lærebøger i dette Fag. En interessant Nyhed er et indledende Afsnit om Statistikkens Teknik og Metode. Iøvrigt behandles først Landet og Befolkningen, derpaa Hovederhvervene enkeltvis og til sidst Pengevæsen, sociale Forhold og Finanser. Til denne hævdevundne Fremgangsmaade knytter der sig uden Tvivl store Fordele, men ogsaa visse Ulemper. Saaledes kommer Vekselvirkningen i det økonomiske Liv, Sammenspillet mellem Erhvervene indbyrdes og mellem Stat og Næringsliv, næppe helt til sin Ret. De enkelte Erhverv betragtes i for høj Grad som isolerede Samfund i Samfundet, og den økonomiske Politik stykkes ud paa Erhvervene i Stedet for at behandles ud fra samfundsøkonomiske Helheds-

BOGANMELDELSER

K. Vedel-Petersen: Lærebog i Danmarks Statistik. 2. Udgave. G. E. C. Gads Forlag. København 1944. 575 Sider.

Mon det ikke er ret enestaaende, at en Universitetslærer, der tilmed har anden Hovedbeskæftigelse, i Løbet af sine tre første Virkeaar ikke blot udarbejder en omfangsrig ny Lærebog, men endog faar den udsendt i anden Udgave i revideret Stand? Selv om Danmarks Statistik er et Fag, hvor Lærebøger hurtigt forældes, agter Lektor Vedel-Petersen formentlig ikke at lade tredie Udgave følge lige saa hurtigt efter, og man kan saaledes gaa ud fra, at der nu er tilvejebragt et forholdsvis varigt Grundlag for Undervisningen i Faget ved de to Universiteter.

I flere Henseender er den nye Udgave bedre egnet hertil end Bogen i sin oprindelige Skikkelse. En Del Fejl og Unøjagtigheder er rettet, Tabelopstillingen forbedret og mindre værdifulde Detailler eller Synspunkter gledet ud til Fordel for nyt Stof, der ikke blot betyder en Ajourføring, men ogsaa en Afrunding af Fremstillingen. Bogen er hermed blevet en baade indholdsrig og paalidelig Fører i den danske Samfundsstatistik, af haandterligt Format og som Helhed velskrevet. Enkelte formelle Indvendinger kan endnu rettes mod den. Man kan saaledes diskutere, om det er pædagogisk rigtigt at lade Teksten optage de vigtigere Tal fra Tabellerne. Risikerer man ikke, at Læserne derved vænnes af med selv at studere Bogens Tabeller? Den bedste Løsning af Problemet var maaske at indskrænke Tabellernes Antal meget stærkt og i Stedet benytte Statistisk Aarbog desto mere ved Undervisningen. En saadan Tendens i Retning af færre Tabeller spores iøvrigt i den nye Udgave.

Stoffets Ordning er i sine Hovedtræk klar og let at følge, men i enkelte Underafsnit kan det knibe lidt med Overskueligheden (f. Eks. Mønter, Boliger). Bogens Grundplan afviger ikke væsentligt fra den Norm, der synes at være gældende for alle Lærebøger i dette Fag. En interessant Nyhed er et indledende Afsnit om Statistikkens Teknik og Metode. Iøvrigt behandles først Landet og Befolkningen, derpaa Hovederhvervene enkeltvis og til sidst Pengevæsen, sociale Forhold og Finanser. Til denne hævdevundne Fremgangsmaade knytter der sig uden Tvivl store Fordele, men ogsaa visse Ulemper. Saaledes kommer Vekselvirkningen i det økonomiske Liv, Sammenspillet mellem Erhvervene indbyrdes og mellem Stat og Næringsliv, næppe helt til sin Ret. De enkelte Erhverv betragtes i for høj Grad som isolerede Samfund i Samfundet, og den økonomiske Politik stykkes ud paa Erhvervene i Stedet for at behandles ud fra samfundsøkonomiske Helheds-

synspunkter. Eksempelvis omtales 1930'ernes Handels- og Valutapolitik baade under Landbrug, Industri, Handel og Pengevæsen.

Bagved dette Problem ligger formentlig et dybere Spørgsmaal: Er det primære Formaal med selve Faget Danmarks Statistik (i Aarhus kaldet Samfundsbeskrivelse), at give en Tilstandsbeskrivelse uden dybere historisk Perspektiv, eller er Hensigten tværtimod at give et Indblik i det økonomiske Samfunds (specielt den danske Økonomis) strukturelle Udviklingstendenser? Problemet kan ogsaa formuleres saaledes: Skal Fagets Karakter fortrinsvis være statistisk-erhvervsgeografisk, eller snarere økonomisk-historisk?

Lægges Hovedvægten paa Tilstandsbeskrivelsen, er den af Lektor Vedel-Petersen og andre fulgte Inddeling af Stoffet sikkert den mest praktiske. Visse Gentagelser undgaas jo ikke med nogen Metode. Ønsker man derimod at betone det andet Synspunkt stærkere, synes en ændret Grundplan og et noget afvigende Stofvalg at maatte foretrækkes. Eksempelvis er det fyldige Afsnit om Befolkningen i de eksisterende Lærebøger ikke opstillet ud fra Synspunktet Arbejdskraften som Produktionsfaktor og Befolkningen som Forbruger, men ud fra mere almene samfundsstatistiske Kriterier. Baade i dette og andre Afsnit er Stof medtaget, som udelukkende eller væsentlig har Interesse ud fra statistiske Synspunkter, ikke fra økonomiske. Samtidig er det historiske Stof begrænset til ganske korte Indledninger til Kapitlerne.

Maaske vil de fleste finde det ganske i sin Orden, at man i Undervisningen og dermed ogsaa i Lærebøgerne lader den statistiske Beskrivelse af Nutiden dominere saa stærkt, som Tilfældet er. Det er sikkert en udbredt Betragtning, der finder Udtryk i Lektor Vedel-Petersens Bemærkning i Lærebogens Forord, at »Tiden før 1914 nu er afgørende rykket tilbage og er blevet Fortid som hørende til en nu helt afsluttet historisk Tidsalder«. Spørgsmaalet er imidlertid, om man virkelig forstaar de strukturelle Ændringer, der er sket siden 1914 og vil ske fremover uden et nogenlunde grundigt Kendskab til Udviklingen før dette Aar. »Dagens Krav« har siden 1914 lagt saa stærkt Beslag paa Økonomers Tid og Tanker, at den principielle Drøftelse af Udviklingsgangen og de økonomisk-politiske Tilpasningsmuligheder i videre Perspektiver har maattet træde noget i Baggrunden. En vis Indlevelse i økonomisk-historisk Tankegang, ikke blot anvendt paa Udlandets Forhold, som det sker i Faget Økonomisk Historie, men ogsaa paa vore hjemlige Problemer, vilde formentlig være et nyttigt Grundlag for en saadan konstruktiv Tænkning og Debat, som det i Længden kan vise sig farligt at forsømme.

Disse Bemærkninger har mere været knyttet til Faget end til Lærebogen. Det skal imidlertid fremhæves til sidst, at saaledes som Fagets Formaal almindeligst opfattes, er Lektor Vedel-Petersens Bog uden Tvivl det mest konsekvente Grundlag, man nogensinde har haft for Undervisningen. Det statistisk-beskrivende Stof er ganske dominerende, medens det historisk-økonomiske saavel som Forfatterens subjektive Opfattelser er reduceret til et Minimum. Dette er virkelig, som Titlen siger, en Lærebog i Danmarks Statistik, og ikke en Samling Kommentarer til allehaande Samfundsproblemer. En saadan Fastholdelse af et klart og afgrænset Synspunkt er pædagogisk en overordentlig Fordel og formentlig aldeles nødvendig, hvis man lægger Vægt paa, at Fagets Grænser ikke skal flyde helt ud.

P. Nyboe Andersen.